

Za staro pravdo!

SLOVENSKA ZEMLJA

Glasi slovenskega ljudskega gibanja**Leto II.**

Izhaja vsak četrtek. — Uredništvo in uprava začasno: Ljubljana, Breg štev. 10. — Račun poštne hranilnice štev. 16.782. — Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina mesečno Din 4.—, polletno Din 24.—, celoletno Din 48.—. — Za inozemstvo: mesečno Din 8.—, polletno Din 45.—, celoletno Din 90.—.

Štev. 17.

Nova zvijača

Tedne in tedne so nasprotniki označevali vsakogar, ki se je izjavil za slovensko ljudsko fronto, bodisi odkrito bodisi prikrito, za komunista in moskovskega plačanca. Zaman! Kljub temu je danes slovenska ljudska fronta postala resničnost. Nemogoče se je boriti proti misli, ki je tako resnična in tako preprosta. Ko narod brani svoj obstoj, mora držati skupaj. Ko ljudstvo zahteva svoje pravice, mora držati skupaj. Kdo more pobiti to preprosto resnico?

Neuspešnost svojega početja so nasprotniki sedaj spoznali in orožje spremenili. Odkrili so nenadoma zopet slovensko skupnost in odkrili so celó ljudsko fronto. Berite uvodnike njihovih časopisov, če ne verujete! In spoznali so morda tudi, da so zaigrali sijajno priložnost, ko se prej niso tega domislili. In zato nas sedaj napadajo, da razbijamo slovensko skupnost mi, ker nočemo iti v temo za njimi, in da nimamo pravice, bojevati se za koristi ljudske fronte mi, ker se nočemo v družbi z njimi spuščati v politične špekulacije.

Varajo pa se o pomenu našega gibanja, če mislijo, da zadostuje, privleči iz lastne ropotarnice nekaj gesel, katera je opljuvana in zatajena dvignila slovenska ljudska fronta iz src slovenskih množic. Varajo se in preveč verujejo v lastno laž, po kateri naj bi slovenska ljudska fronta bila samo naročeni posnetek tujih vzorcev. Sicer je misel, ustvariti slovensko ljudsko fronto, gotovo pognala korenine tudi iz zglede francoske in drugih ljudskih front na zapadu. Saj zadostuje, da človek poslušča razgovore o španski državljanski vojni na ulici, v tramvaju, v kavarni, na stavbah, v delavnicah, pa razume, kako blizu so nam danes dogodki po svetu in kakšnega pomena so za nas boji in uspehi drugod. Toda slep bi bil, kdor ne bi videl naših posebnih razmer, ki so dale vsebino politični tvorbi, ki je dobila ime po tujih vzorcih.

In eno osnovnih gibal slovenske ljudske fronte zahteva, da mora v našem javnem življenju biti konec politične nemorale. Pri nas namreč vlada takšna politična praksa, da danes zastopaš to misel, jutri pa zopet popolnoma nasprotno če ne zastopaš hkrati kar dveh popolnoma nasprotnih misli: eno za dom, drugo za svet.

To nemoralo bi hoteli osvetliti na posebno kričečem primeru. —

Slovenski kmet vodi naš boj

Slovenci smo še zmerom v pretežni večini kmečki narod. Kmetje štejejo preko 60% vsega prebivalstva in podoba je, da se bo ta odstotek prej zvišal kot pa znižal. Zadnja leta namreč, odkar je kriza, pada število industrijskega delavstva, obrtnikov in trgovcev in tudi število uradništva ne raste dosti.

Pri tem pa ni število kmetov povsod enako. V industrijskih delih Slovenije, kot je Gorenjska, Ljubljana z okolico, Trbovlje in v onem delu Štajerske ob avstrijski meji s Celjem in Mariborom in njihovimi okolici vred, ne tvorijo kmetje niti polovice vsega prebivalstva. Tu je precej tovarniškega delavstva in veliko uradništva. Razvit je tudi tujski promet. Tako pride v te kraje še zmerom nekaj denarja.

Čisto drugačen je položaj v južnovzhodni polovici Slovenije ob hrvatski meji, v Beli Krajini in sploh na Dolenjskem, na Štajerskem ob hrvatski meji od Brežic, Šmarja, Slovenskih goric pa tja do Prekmurja. Tu tvorijo kmetje nad 80% vsega prebivalstva in se nahajajo v obupnem položaju. Le malo jih je, ki imajo dosti zemlje. Mogoče jih je komaj 15%. Vsi ostali imajo premalo zemlje in bi radi šli kam na delo, pa nimajo kam. Izseljavanja v Ameriko in druge države ni več. Tistega malega, kar pridelajo doma, ne morejo s pridom prodati, kajti v teh krajih ni kupcev, ni tovarn, delavcev in uradnikov. Tudi tujskega prometa ni. Ti kmetje v tem predelu Slovenije, ki jih je preko pol milijona, živijo veliko slabše kot industrijski delavci. Njih položaj je

skoraj podoben položaju brezposelnega delavstva. Nekaj žive od zemlje ali kakšne obrti. Toda tudi obrt v teh krajih ne donša dosti. Tu pa tam ujamejo kakšen majhen zaslužek, če se n. pr. kje cesta popravlja. Sicer pa ne pridejo zlepa do denarja. Ob repi in zelju životarjijo. Včasih imajo črn kruh, največkrat pa še tega ne. Zlasti težak je položaj kmečke mladine v teh krajih, ki ne ve ne kod ne kam. In te ni malo. Na stotisoče je je.

Te razmere trajajo sedaj že leta in leta. Pomoči ni od nikoder. Živi se od dne do dne slabše in nič čudnega, da so ljudje začeli razmišljati, kje je vzrok temu prepadanju. Najbolj so občutili nečloveško izkoriščanje tujih diktatorskih vladavin in zato so tudi naprej spoznali, da je edina rešitev v vztrajnem boju za popolno enakopravnost slovenskega naroda. In prišlo je do tega, da so se temu boju postavili na čelo kmetje iz južnovzhodne Slovenije: iz Bele Krajine, Dolenjske, vzhodne Štajerske in Prekmurja. S svojim požrtvovalnim bojem ob lanskih petomajskih volitvah, je belokranjski kmet dal lep zgled ostalim Slovincem, kako se je treba neustraheno bojevati za uveljavljenje narodne volje — za demokracijo. Če bi se bili takrat n. pr. vsi Slovenci tako pogumno odločili za opozicijo, kot so se kmetje v Beli Krajini, bi dobila opozicija v Sloveniji dobrih 120.000 uradno priznanih glasov, ne pa zgolj 23.000, čeprav je tudi to lepo število.

In kakor se bojuje belokranjski kmet, tako so vztrajni tudi kmetje v ostalih predelih južnovzhodne

„Slovenska zemlja“ se bori za iskrenost, poštenost, možatost!

Naj samo opozorimo zopet na primer, ki je sicer manj tragičen pa bolj cirkuški, ki pa zato nič manj ne zastruplja našega javnega življenja. To je primer Petra Živkoviča in njegovih slovenskih opred. Ti ljudje danes z besedami zagovarjajo demokracijo, ti ljudje se danes baje bore za tajne volitve, svobodo tiska itd. Kako je to mogoče? Saj ne gre za tiste kaline, ki bodo morda nasledili tem zvijačam. Teh bo v resnici zelo malo, če jih sploh bo. Gre za kumpiranje vsega javnega življenja, gre za pasivnost ljudstva, ki

ga taki primeri povzročajo in pospešujejo.

Kar je pri nas zdravega, se temu upira. Proti zlaganosti, neiskrenosti, nemožatosti slovenske politike v prvi vrsti vstaja slovenska ljudska fronta. In za nič nima ljudstvo hitrejšega spoznanja in finejšega čuta, kakor za poštenost, iskrenost, možatost. Vsaj to bi se lahko naučili slovenski politiki iz primera dr. Mačka! In ker hoče slovenska ljudska fronta iskrenost, poštenost, možatost, bo zmagala in bo tudi najnovejša zvijača njenih nasprotnikov bedno propadel. Za vdanost političnim gibanjem in njihovim vodjem danes ne zadostuje več besede, potrebna so tudi dejanja.

Slovenije. Ni slučaj, da so padle lansko leto vse tri žrtve za narodno enakopravnost ravno v teh krajih: v Beli Krajini, na Bizeljskem in v Slovenskih goricah.

Nasprotniki radi govore, da so ti kraji bojeviti samo zaradi sosedstva s Hrvatsko. Toda to ne drži. Drugi stanovi v obmejnih mestih, v Črnomlju ali Metilki so tudi tik ob hrvatski meji, pa so kljub temu strumno glasovali za Jevtiča, za diktaturo in zatiranje slovenskega ljudstva in so ostali taki še danes. Torej ni hrvatski zgled nanje prav nič vplival. Nasprotniki besedičijo o hrvatskem vplivu zato, ker bi radi prikazali stvar tako, kakor da je vse naše kmečko-delavsko gibanje nekaj tujega, prenesenega s tujih hrvatskih tal in zato Slovincem nepotrebno. To pa ni res. Slovenski kmet iz teh krajev se je postavil na čelo tega slovenskega političnega gibanja zato, ker je pod prejšnjimi izkoriščevalnimi diktatorskimi vladavinami največ trpel in se ne bojuje pod tujim vplivom za tuje koristi, ampak sam iz sebe za svobodo lastnega naroda.

Tu moramo omeniti žalostno vlogo slovenske gospode v teh krajih. Ta ima v rokah denar, oblast, znanje in razne organizacije in skušajo na vse načine odvrniti slovenskega kmeta v drugo smer. Značilno spričevalo za slovensko gospodo je, da je slovenski kmet najbolj prebujen ravno v teh pokrajinah in naseljih, kjer ima ta gospoda najmanj vpliva. Ena prvih nalog našega kmečko-delavskega gibanja je, da ta pogubni vpliv gospode zatire in vzgoji tako izobraženstvo, ki bo čutilo s slovenskim kmečko-delavskim ljudstvom. Brez tega je vsako uspešno delo v teh krajih nemogoče. Na hrvatski vasi je pričel s tem delom pokojni Štefan Radić že precej let pred vojno. Njegova zasluga je, da je hrvatski kmečki narod s svojim izobraženstvom vred strnjen, složen in nepremagljiv.

K snovanju splošnega slovenskega ljudskega gibanja pa bi pripomnili naslednje: Slovenski kmet iz južnovzhodnih pokrajin Slovenije je danes prvi v boju za svobodo naroda. Ali zaveda se dobro, da sam ne more zmagati. Zato je pripravljen sodelovati tudi z drugimi stanovi, ki pa seveda morajo priznati in pri svojem sodelovanju pravilno upoštevati prej omenjene stvari.

Beri na osmi strani članek „Bivša SKS in „Kmeti list““.

Iz notranje politike

Socialistična zveza delovnega ljudstva

Časopisi socialistov, pri nas „Delavska politika“, so objavili napoved, da bodo socialistični predstavniki prijaviteli vladi osnovanje svoje stranke. Imenujejo jo „Socialistična zveza delovnega ljudstva“, ker želijo, kakor pravi napoved, da naj snujoča se stranka omogoči zbiranje vseh socialističnih skupin, ki zagovarjajo enoten nastop vsega delovnega ljudstva v boju za demokracijo in socializem. Po besedilu te napovedi moramo torej sklepati, da hoče „Socialistična zveza delovnega ljudstva“, čeprav osnovana na pobudo bivših socialnih demokratov, biti nekaka enotna delavska stranka, okoli katere bi se zbiralo vse delovno ljudstvo.

Razumljivo je, da se napoved bavi pred vsem s političnimi vprašanji. Kakor znano je ravno glede na politična vprašanja bilo največ razlik med posameznimi delavskimi skupinami na eni strani in bivšimi social. demokrati in meščansko opozicijo na drugi strani. Zato je važno, kakšno stališče zavzema-jo snovatelji nove stranke v teh vprašanjih.

Napoved v začetku ugotavlja: „Naš politični cilj je, da uvedemo v državi čim popolnejšo demokracijo, državljansko enakopravnost in svobodo.“ Demokracija je najboljšo sredstvo za rešitev vseh notranjopolitičnih vprašanj. „Ob notranji svobodi in enakopravnosti se morejo najbolje rešiti vsa, pa tudi narodna vprašanja skupnega življenja v državi. Ob popolni zaščiti kulturnih pravic narodnih manjšin mora biti notranje razmerje med Jugoslovani, Srbi, Hrvati in Slovenci rešeno brez preglasovanja in majoriziranja drugega nad drugim po medsebojnem sporazumu med večino svobodno izvoljenih zastopnikov teh skupin.“

Napoved se v nadaljnjem izjavlja za Jugoslavijo brez vsakih omejitev, češ da je zgodovinska potreba in najboljšo sredstvo za gospodarski, kulturni, narodni in socialni razvoj vseh južnih Slovanov, in je proti pravici samoodločbe v kakršnikoli obliki. V tem oziru ni stališče nekdanjih socialnih demokratov v ničemer bistveno izpremenjeno. Toda takoj v naslednjem sledi ugotovitev, ki pomeni veliko približanje ostalim delavskim smerem in ki omogoča tudi sodelovanje z meščansko opozicijo. „Toda izkušnja je tudi pokazala, da v jugoslovanski državni skupnosti demokracija kot sistem vladanja ne more funkcionirati brez političnega priznanja individualnosti, politične osebnosti jugoslovanskih celot: Srbov, Hrvatov in Slovencev. Njim se mora dati možnost, da se v organizaciji in življenju države posebej pokažejo... Ni dovolj, če smo le proti centralistični ureditvi države. Treba se je hkrati jasno izreči za politično individualnost Srbov, Hrvatov in Slovencev v skupni državi.“ Podčrtuje se potem važnost narodnega sporazuma za državno varnost (kar je po našem mnenju radi mednarodnega fašizma in imperializma danes bistveno važno).

V zaključku k političnemu razsojanju pravi napoved popolnoma pravilno: „Iskanje kakršnikoli sporazumov in rešitev izven demokracije, izven prejšnjega svobodnega političnega organiziranja, izven prej svobodno izvoljenih ljudskih zastopnikov je samo izgubljanje časa in podaljševanje prehodnih režimov brez demokracije.“

S tem smo podali politično vsebino izjave, s katero so socialisti napovedali osnovanje nove delavske stranke. V

ostalem napoved poudarja, da se socialisti zavedajo, da notranja preureditev ne bo rešila osnovnih vprašanj delovnega ljudstva po mestih in vaseh, da imajo oni poseben cilj, da branijo razredne potrebe in koristi delovnega ljudstva.

Mi smo hoteli poudariti politično stran, ker pomeni novo politiko bivših socialnih demokratov. Ta nima več za osnovo neki tretji delavski blok, ki bi bil v nasprotju tudi z blokom meščanske opozicije. Značilno je, da „Radničke novine“, ki izhajajo v Zagrebu, odprto nastopajo za ljudsko fronto in da so vest o dogovoru med skupinama „Slovenske zemlje“ in socialistov tudi prinesle pod naslovom „Ljudska fronta v Sloveniji ustvarjena!“

V vprašanje, ali je pravilno oz. pametno, da se poskuša ustanovitev nove stranke po dosedanjih zakonih, se tukaj ne spuščamo. Na vsak način je gotovo, da te namere ni mogoče kar v naprej obsoditi. Drjv.

„Samouprava“ o hrvatskem vprašanju.

„Samouprava“, uradno in merodajno glasilo JRZ, piše v svoji številki z dne 8. t. m. takole: „Težava pri reševanju tega (hrvatskega) vprašanja je ravno v tem, da sestavlja ta problem cela vrsta mnogih in različnih vprašanj. Ta vprašanja se ne nanašajo samo na našo državno ureditev, temveč morda mnogo bolj na praktično izvajanje naše državne kulturne in gospodarske politike, na smotrno prilagajanje in koristno izrabljanje vseh konstruktivnih sil v posameznih pokrajinah in končno na modro in postopno izravnavanje plemenskih in pokrajinskih razlik, zato da ustvari soglasnost v političnem delu za splošni napredek, za ustvarjanje narodnega edinstva in našega državnega edinstva.“

Slovenci izdali Hrvate...

Na zborovanju JRZ preteklo nedeljo v Mariboru, je glavni tajnik stranke go-

spod Smodej takole branil politiko slovenskih pripadnikov JRZ:

„Ljudje, ki potujejo po Hrvatskem, pripovedujejo, da se tam med ljudstvom govori, da smo mi Slovenci izdali Hrvate. Take vesti pa morejo širiti samo neodgovorni ljudje... Mi še nikdar nismo izdali niti enega zaveznika, ker smo za to preveč pošteni. Toda, če branimo svojo kožo in če gremo po političnih potih, katera nam narekuje skrb za naš narod, nova doba in bodočnost, potem nam tega nihče ne more opravičeno očitati. Naši politiki odgovarjajo samo svojemu narodu in nikomur drugemu.“

Dopisnike prosimo, da nam svoje prispevke pošljejo tako, da so najkasneje v soboto v uredništvu. Od prispevkov, ki pridejo kasneje — toda ne po ponedeljku — bodo upoštevani samo nujni. Nikdar več pa ne bomo objavili v tekoči številki stvari, ki nam pridejo v roke šele v torek. Dopisnike prosimo, da upoštevajo, da mora biti list popolnoma dotiskan že v sredo opoldne — drugače je dostavljen v nekaterih podeželskih krajih šele po nedelji.

Po slovenskem zgledu?

Srbska zemljoradniška stranka je imela pred kratkim svojo konferenco, o kateri je potem obvestila javnost. V tem obvestilu je govora o tem, da se srbska zemljoradniška stranka trudi, da bi pritegnila v Združeno opozicijo še druge skupine, ki odobravajo dosedanje delo Združene opozicije in imajo približno iste cilje kakor ta.

To obvestilo se mnogo komentira v časopisih. Splošna sodba je, da ima omenjeno obvestilo v mislih socialiste, predvsem skupino Živka Topalovića, potem pa tudi skupino Života Milojkovića in Nedeljka Divca.

Politika po svetu

Ljudska fronta tudi v Belgiji

Za Evropo je Belgija pomembna predvsem zato, ker meji na Nemčijo in Francijo, te dve veliki politični nasprotnici. Čim pride do kakega spora, je za eno kot drugo važno, kakšno stališče bo zavzela njih mala sosedja. Višek je pač dosegla v svetovni vojni Nemčija, ko je dala svoji armadi nalog, da čez nezavaro-rovano belgijsko ozemlje preprosto vdre v Francijo.

Boj za Belgijo se bije tudi danes. Nemci bi bili srečni, če bi prišel v Belgiji na oblast kakršenkoli fašizem, ki bi jim pomagal v boju proti Franciji. Poleg teh velikih zunanjepolitičnih vprašanj pa so v Belgiji kot v vseh evropskih državah danes važna tudi velika notranja vprašanja.

Težki notranji položaj, zlasti obupno stanje širokih ljudskih množic, je izrabil belgijski fašizem, reksizem, ki nastopa pod vodstvom Degrella in ki je pri zadnjih volitvah izbojeval precejšnjo zmago.

V to stanje so sedaj posegli belgijski univerzitetni profesorji. Pod vodstvom znanega biologa Brieuja je 30 profesorjev z univerz v Bruxellu, Liégu in Gandu povabilo 18. junija predstavnike vseh tistih belgijskih političnih strank, ki so za svobodo ljudstva in njegov gospodar-

ski procvit, zastopnike delavskih strokovnih organizacij, belgijskih kulturnih društev in razne znane javne delavce ter korporacije ter jih pozvalo, da osnujejo belgijsko ljudsko fronto. Dosedanje politične skupine naj se združijo v skupno akcijo, najsposobnejši gospodarski strokovnjaki iz vrst univerzitetnih profesorjev in javnih delavcev pa bodo po francoskem zgledu, ki je prinesel toliko koristi kmečkemu, delavskemu in sproletariziranemu meščanskemu sloju, poiskali novih možnosti za boljše življenje belgijskega ljudstva. Reksizem ni sprejemljiv, ker bi privedel do fašizma in s tem še večjega izkoriščanja ljudstva.

Ljudska fronta je bila tega dne res formalno ustanovljena. Izmed delavskih strank niso vstopili vanjo katoliški delavci, ker jim je to zabranil Vatikan. Pač pa so se tudi ti izrekli za zvezo s socialisti za skupno akcijo proti demagogiji reksistov. Oficielno se je vzdržala vstopa v Ljudsko fronto tudi liberalna stranka, dala pa je svojim članom na prosto, da vstopijo sami. Ljudska fronta je takoj začela izdajati skupno glasilo „Boj“, ki ga urejuje skupina intelektualcev iz vrst pripadnikov novega gibanja. Prirejena je bila vrsta ogromnih shodov v mestih Bruxellu, Liégu, Charleroiju, Biancheu, Verviersu, Borina-

geu itd., ki so pokazali nenavaden odziv in kjer so govorniki že napovedali program nove Ljudske fronte: dvig delavskih plač, dvig cen poljedelskih pridelkov in ostalo kot v Franciji.

Prva točka tega programa je danes že tudi izpolnjena. Delavci so pričeli veliko stávko za zvišanje mezd in starostno zavarovanje, na kar so morali tovarnarji spričo velikega pritiska javnosti in nove politične formacije pristati.

Španska državljanska vojna ni prinesla upornikom nikakih uspehov. Angleška vlada je poslala svojim konzulom vprašanje, komu prisojajo zmago. Angleških konzulov je nekaj čez trideset. Samo eden, in ta vrši službo v Maroku, misli, da bodo zmagali uporniki. Madrid je bil že pretekli teden izven vsake nevarnosti. Vladne čete in milica so pričele pritiskati upornike proti severu. Čete, ki so jih uporniki prepeljali iz Maroka pa ne morejo naprej. Akcije upornikov so osamljene na nekatera večja mesta, kjer so bile večje garnizije vojaštva. Sploh je treba poudariti, da gre v tej državljanski vojni za osamljeno akcijo poklicnega vojaštva, kateremu so se pridružile organizirane skupine aristokratske mladine, ki se imenuje fašistično. Deloma je na strani upornikov tudi višja duhovščina. Važno je nasproti ostalim fašističnim gibanjem poudariti tudi to, da španski fašizem ni v svojo zastavo zapisal nikakih „socialističnih“ gesel — kot italijanski in nemški — in da radi tega nima nikakih pristašev med srednjimi ali delavskimi sloji — kot je bilo to v Nemčiji in Italiji. Neuspeli poskus španskega fašizma je dosegel ravno nasprotno — Domači in mednarodni fašizem je večino španskega ljudstva združil v borbo za ohranitev in okrepitev republike. — Ta ugotovitev je sicer malo razveseljiva za tiste slovenske časopise, ki vse svoje pretirane informacije črpajo iz hitlerjevskih in fašističnih časnikarskih agencij, strinjajo pa se glede take sodbe o položaju v Španiji ne samo socialistični listi, temveč tudi objektivni poročevalci nevtralnih angleških, belgijskih in češkoslovaških velikih listov. — Ni nikakega dvoma, da je borba v Španiji ostra, toda kako naj n. pr. verjamemo senzacije željnim dopisnikom, da je doslej zahtevala državljanska vojna 19.000 žrtev, ko mora vsak pametno misleč človek vedeti, da se danes ne da število žrtev niti ugotoviti niti oceniti. Pozornost, ki sta jo španskim upornikom naklanjali Nemčija in Italija z bombastičnimi poročili in pošiljanjem orožja in denarja, je v očeh španskega ljudstva samo utrdilo zavest, da bi „domoljubje“ španskega fašizma pomenilo smrt za špansko domovino in njeno neodvisnost.

Važna konferenca petih držav, Anglije, Francije, Italije, Nemčije in Belgije se pripravlja. Italija in Nemčija bosta poskušali ponovno oživiti tako zvan „pakt štirih“. Namen tega pakta je, naj se uredi mir med državami na zapadu, prepusti pa naj se razvoju razplet zunanje politike na vzhodu. Z drugimi besedami se to reče, prepusti naj se Nemčiji, da vodi nasproti Poljski in Rusiji svojo politiko, ne da bi se zapadne države v to vtkale. Zato bo poživitev poljsko-francoskega prijateljstva postala za Poljsko zopet življenjskega pomena.

Bolgarski kralj, ki se sedaj mudi v Nemčiji je bil med drugim tudi v gosteh p. j Göringu. Takrat je bil na kosiču tudi predsednik nemške narodne banke Schacht.

Listi pišejo:**„Delavec“**

15. avgusta 1936.

„Kdo bo zmagal (v španski državljanski vojni), je vprašanje, ki si ga s skrbjo stavlja ves kulturni svet. Z železno gotovostjo trdimo, zmagalo bo ljudstvo, naj se že trenutno vojna sreča obrne na to ali drugo stran. — Kadarkoli je kako ljudstvo v zgodovini s krvjo branilo svoje dostojanstvo in svobodo, je kri vedno kričala do nebes. Iz enega obglavljenca bo zrastle tisoč borcev. Iz vsakega mrtveca na fronti se bo rodila kri novih ljudskih zanosov. Uro zmage ljudstva je mogoče za kak čas oddaljiti, toda odvrniti nikdar.“

„Delavska pravica“

6. avgusta 1936.

„Delovni stanovi pojmujejo danes demokracijo vse širše in globlje. Ljudstvo vidi v tem socialnem gospodarsko-političnem načelu obsežen cel nov način ureditve in upravljanja družbe in vseh javnih zadev... V to smer tudi gre razvoj povsod tam, kjer so se delavske, kmetijske in zmerne meščanske demokratične skupine združile v borbi — za demokracijo, za svoje politične, gospodarske in socialne pravice. Prerajena demokracija nastopa zmagovito pot po vseh državah, iz obrambe prehaja v napad. To nam prav zgovorno prikazuje zadnje mesece: Francija, Belgija, Švedska, Norveška, Češkoslovaška, Bolgarija. Tu se sprovajajo pod zahtevami ljudskih množic velike gospodarske in socialne reforme, ki bodo pripravile in utrle pot, po kateri bo v vse družabno življenje prišla in tam tudi zavladata resnična demokracija.“

„Slovenija“

14. avgusta 1936.

„V preteklih dobah so pri nas tudi politiki prihajali iz krogov konzervativnikov in prav ti ljudje so dali prve potage za politično uveljavljanje Slovencev. Bil je v teh ljudeh navadno idealizem, ki ga je manjkalo arugim slovenskim politikom, ki so vlačili slovenski politični voz po navadi po droblinah in kompromisih. To je pa hučo vplivalo tudi na ljudstvo samo in je tudi eden izmed vzrokov, da naši ljudje ob velikih zgodovinskih trenutkih niso bili nikoli pripravljeni in ne zmožni za to, da bi sami rešili slovensko politično vprašanje tako, kakor bi ga bil rešil kak drug narod v naših krajih.“

Kolonije. Ena izmed zahtev Nemčije je tudi zahteva po vrnitvi kolonij, ki jih je izgubila po svetovni vojni. Kadar bo Nemčija spravila to zahtevo pred obravnavo z velesilami, namerava zahtevati kolonije tudi Poljska. Utemeljuje svojo zahtevo po kolonijah s tem, da je dobila del svojega ozemlja od Nemčije in da ji pripada tudi sorazmeren del kolonij, ki bi jih mogla dobiti Nemčija nazaj. Zahtevo po kolonijah pa nameravajo konferenci petih velesil postaviti tudi Češko-Slovaška.

General Metaxas, ki je sedaj uvedel diktaturo v Grčiji, je med vojno zastopal stališče, da mora Grčija poseči v svetovno vojno na strani Nemčije in njenih zaveznikov.

Celjsko pismo

Položaj celjskega okraja pod avtoritativnimi režimi — Zasluga bojevništva na prebujenju ljudskega odpora — Kam gre pot g. Vinka Vabiča

V svojem zadnjem pismu, ki ste ga priobčili v 15. številki „Slovenske zemlje“ z dne 6. t. m.,* sem povedal, kakšne so bile politične razmere v Savinjski dolini in zlasti v Celju ob petomajskih volitvah. Treba je bilo odkrito povedati, kako je bilo, da ne zaidevmo v staro napako, ko bo treba stopiti na plan. V tem oziru smo si danes na jasnem in smo prepričani, da bomo v odločilnem trenutku vedeli, kaj je naša skupna dolžnost.

Danes pa je treba spregovoriti odkrito in jasno besedo o drugi zadevi. Odkrita in jasna beseda je tem bolj na mestu, ker se zadeva tiče **nas samih**, to se pravi tistih, ki smo po zrelem preudarku šli petega maja z opozicijsko listo dr. Mačka, ker smo se zavedali, **da je edino ta lista mogla zlomiti neznosni teror fašistične diktature in priboriti ljudstvu pravice in svobodo**, ki so mu bile odvzete od avtoritativnih režimov.

Celjski okraj, ki je po svoji gospodarski strukturi edinstven okraj v Sloveniji, je čutil fašistični režim diktatorskih vlad Živkovič-Srskič-Uzunovič-Jevtič z vsemi dobrotami, ki jih prinašajo taki protiljudski režimi. V Celju samem je uradništvo postalo brezpravno in se je moralo udinjati strankarskemu diktatu režima, če ni hotelo tvegati premestitve ali celo odpusta iz državne službe. Trgovci in obrtniki so bili izpostavljeni bojkotu, če se niso eksponirali za „vsedrjavno stranko“. Delavstvo so oropali vseh človeških pravic in brezposelnost je rasla iz dneva v dan. Ovaduštvo in vohunstvo sta se razbohotila. Kdor ni tulil z režimom, je nosil žig protidržavnosti na čelu. V kmečkih predelih okraja so vihteli nad „punktaškim“ ljudstvom bič oblasti od režima imenovani župani. Najlepša posestva so prepadala in po vaseh so kraljevali eksekutorji in finančarji. Obup je zavladal, ljudje so postali plahi in boječi, nihče se ni upal glasno govoriti o tem, kar mu je ležalo na duši. V tem neznosnem vzdušju obupa, gospodarske prepasti, političnega terorja in sadističnega zmagoslavja nad človeškimi pravicami ljudstva se je pojavilo **bojevniško gibanje**. Če bi bojevništvo v celjskem okraju ne imelo nobene druge zasluge kot te, da je s svojim pogumnim nastopom na dveh velikih shodih v Celju in v Žalcu **dvignilo zamozavest ljudstva in mu vlilo v srca novega poguma in nove vere v zmago demokratične misli in v zlom terorja in diktature**, bi napravilo dovolj. Narod je pričel dvigati glavo, ljudje so postajali zopet pogumni. Zavest, **da je država ljudstvo, ne pa samozvani politični generali**, je prešinila vsa srca. Človek je postal zopet tisti pokonci-mož, ki ve, da ima tudi pravice in ne samo dolžnosti in da si mora te pravice ponovno priboriti. **To pa je mogoče edinole na teme-**

* Glej članek „Treba je sprejeti boj“.

lju demokracije, kajti samo demokracija daje narodu jamstvo, da bo notranja ureditev države takšna, kakršno zahteva večina naroda. In kadar bo država urejena tako, kakor to hoče ljudstvo, tedaj se bodo lahko tudi gospodarska in socialna vprašanja rešila tako, kakor ustreza ljudskim potrebam. **Brez ureditve političnih vprašanj je izključena vsaka rešitev socialnih in gospodarskih problemov države.**

Z velikim zanosom in z moško samozavestjo so vsi sloji naroda sodelovali pri borbi za ljudske pravice in za zmago demokracije nad fašizmom. In ko se je bilo treba odločiti 5. maja 1935 za to, ali gremo z odkrito opozicijo dr. Mačka ali s prikrito na Jevtičevi listi, se je bojevništvo celjskega okraja izreklo za to, da gre v boj **za zlom diktature in za pridobitev političnih in socialnih pravic slovenskega naroda z opozicijsko listo dr. Mačka**. Tako je prišlo do kandidature Vinka Vabiča na listi dr. Vladimira Mačka. In s tem prihajam do tega, o čemur je treba danes govoriti jasno in moško besedo.

Ponavljam in poudarjam: Vinko Vabič je bil kandidat ljudstva in je kot tak prevzel dolžnosti, boriti se za pravice ljudstva, to se pravi za **demokracijo proti fašizmu**. Kot takega smo ga kandidirali na listi dr. Mačka in za takega smo šli v boj. Po padcu Jevtiča ni bilo še konca našega boja, kajti dosegli smo šele to, da je zavlado vsaj malo svobodnejše označje. Vse drugo, kar si predstavljamo pod popolno demokracijo, je šele treba izvojevati. To pa se seveda ne doseže s teoretiziranjem in s hvalisanjem nam docela tujih, našim težnjam popolnoma nasprotnih miselnosti, **temveč z moškim in odkritim delom za doseg tistih ciljev, za katere sem dobil zaupanje naroda in s tem dolžnost**, da se za zmago ljudskih pravic borim tudi nadalje, čeprav mi formalnost zakona ni dala mandata. **Kdor je 5. maja 1935 kandidiral na listi dr. Mačka, ta je prevzel dolžnost, da dela med narodom za zmago demokracije nad fašizmom tudi po volitvah**, brez ozira na to, ali je po **zloglasnem reakcionarnem volilnem zakonu poslanec ali ne**. Mi se zavedamo, da je bil 5. maja zadan vsakemu fašizmu v naši državi smrtni udarec in naj se skriva pod Jevtičevim, Živkovičevim, Ljotičevim ali Hodjerovim imenom. In če danes Vinko Vabič meni, da je njegovo mesto v Ljotičevem „Zboru“, potem je to sicer njegova osebna zadeva, vendar pa morajo to vedeti tudi njegovi petomajski volilci. Ker jim sam tega ni povedal, moramo to storiti mi. Med nami mora vladati jasnost in odkritost. Zato sporočamo ljudstvu iz celjskega volilnega okraja, zlasti pa pogumnim Savinjanom, **da je Vinko Vabič, ki je bil ob petomajskih volitvah kandidat na listi dr. Vl. Mačka za celjski okraj, danes član fašističnega „Zbora“ Dimitrija Ljotiča, ki je proti vsaki demokraciji in proti parlamentarizmu. Ka-**

Od tedna do tedna

Angleški kralj se mudi od pretekega ponedeljka v Jugoslaviji. Na svoji jahti Nahleen križari ob Dalmaciji, kjer hoče preživeti svoje počitnice. Obisk angleškega kralja je potegnil za seboj velikanski naval turistov iz vsega sveta.

Število turistov je letos narastlo proti lanskemu letu za 14 odstotkov. To so podatki za prvo polovico leta. Tujih turistov je lansko leto bilo v istem času 38.033, letos pa 46.089. Jugoslovanov je lani bilo 176.806, letos pa jih je bilo 203.485.

Dr. Izidor Cankar, univ. prof. in književnik, je bil imenovan za jugoslovanskega poslanika v Buenos Aires.

Osemstoletnico stiškega samostana so proslavili z velikimi slovesnostmi to soboto in nedeljo. Proslave se je udeležilo mnogo cerkvenih knezov. Prireditve sta pa tudi obiskala oba zastopnika JRZ iz Slovenije v vladi dr. Korošec in dr. Krek.

Olimpijske igre so bile zaključene v ponedeljek. Jugoslavija je zasedla šele 24. mesto. Edino kolajno si je osvojil sokolski telovadec Štukelj, ki je bil drugi na krogih. Ostali so prišli kvečjemu v semifinale. — Prvo mesto je dobila Nemčija, drugo Združene države Amerike, tretje Madžarska itd.

Radi goljufig s hranilnimi knjižicami se je pretekli teden vršila razprava proti „posredniku“ Josipu Grašku iz Ljubljane. Sodišče je ugotovilo, da je goljufig najmanj v 205 primerih, enkrat pa da je zagrešil tudi oduhu. Obsojen je bil na 3 leta in pol robije. Pri razpravi je bilo navzočih zelo mnogo oškodovancev, med njimi tudi več župnikov.

Hude nevihte so zopet divjale po Sloveniji in povzročile precej škode. Na večih krajih je pustošila tudi toča.

Stavke so v zadnjem času precej pogoste. Uspešen boj ljubljanskih stavbincev je sprožil celo vrsto podobnih stavk po drugih krajih Slovenije. V zadnji številki smo poročali o stavki na Jesenicah. Med časom je izbruhnila in se tudi zaključila stavka stavbincev v Celju.

Slovenske železnice so najbolj rentabilne. Po obračunu za računsko leto 1935/36 so znašali dohodki na 1 km slovenskih železnic Din 354.754 ali na enega uslužbenca Din 41.885. Na ozemlju zagrebškega ravnateljstva se te številke zmanjšati na Din 227.713 in Din 31.050, na ozemlju belgrajskega ravnateljstva padeti celo na Din 18.341 in Din 27.172. Še manjša je pa donosnost subotičkega in sarajevskega ravnateljstva. Kakor znano pa se slovenske železnice najmanj popravljajo in dograjujejo.

V Triglavski steni je prišlo že do šeste letošnje nesreče.

Javna zahvala.

Podpisani se zahvaljujem **g. dr. Otonu Bajcu**, specialistu za kirurgijo v Ljubljani, da me je z uspešno operacijo rešil gotove smrti.

Dragatuš, 14. 8. 1936.

Držaj Ludvik iz Dragatuša v Beli Krajini.

ko je mogel napraviti tak skok, je njegova stvar, kakor je tudi njegova zadeva, če je bil za svojo osebo istega prepričanja kot danes že 5. maja 1935. in je kljub temu kandidiral na listi, ki se je borila proti fašizmu — mi smo imeli za svojo dolžnost, da to njegovo spremembo sporočimo svojim prijateljem, ker ljubimo jasnost in odkritost.

Gospodarski vestnik

Pavel Kreutzer:

Podružnice in delo gospodarske zadruga "Sloge"

Tu in tam so kmalu po določitvi zaupnikov udje „Sloge“ izrekli željo, naj bi se ustanovila z ozirom na posebne krajevne razmere samostojna podružnica „Sloge“. Kakorkoli je hvalevredno, da hočejo udje v kakem kraju čim prej samostojno delati, moram pa vendar povedati, da s prezgodnjimi ustanovitvami podružnic stvarno delo „Sloge“ še ne bo pospešeno. Sploh opažam, da marsikje navzlic tolikim pojasnilom vendarle še ne razumejo bistva „Sloge“. Ta ali oni misli, da je „Sloga“ nekakšna naslednica nekdanjega deželnega odbora, ki je po strankarski vrednosti pred volitvami delil podpore. Drugi vidijo v „Slogi“ nekakšno zavarovalnico zoper najrazličnejše nezgode. Tretji menijo, da je „Sloga“ kupčijska zadruga, ki lahko vse kupi, prekupi itd.

Da ne bo treba v posameznih primerih toliko dopovedovanja, poučevanja in dokazovanja, hočem danes spregovoriti besedo o delu, katero čaka vse, ki hočejo imeti v svojih krajih podružnico „Sloge“.

Predvsem moram opozoriti na uvodni odstavek drugega člena združnih pravil, kjer je povedano, da bo zadruga pospeševala napredek duhovnih in tvarnih koristi svojih udov. Na žalost so zadnja desetletja ponekod naše ljudstvo tako demoralizirala, da si marsikdo duhovnega dela niti predstavljati ne more. In vendar je duhovno prebujenje prvo, kar je potrebno. Brez duhovno zrelega naroda sploh ni mogoče izvesti konkretnih namenov „Sloge“.

To je razvidno že iz prvo navedenega namena, da si bo „Sloga“ prizadevala organizirati medsebojno pomoč zadrugarjev. Medsebojna pomoč je mogoča le tam, kjer so ljudje delavni, požrtvovalni in toliko tovariški, kolikor zahteva današnji čas. Tam, kjer vsak misli zgolj nase in hoče imeti od vsega, kar danes žrtvuje, že jutri desetkratno korist, ne more nihče organizirati medsebojne pomoči. Bistvo „Sloge“ je vendar v tem, da se njeni udje med seboj podpirajo in se med seboj pomagajo, ne pa, da pasivno čakajo, da jih pride nekdo reševati.

Kdor hoče torej v svojem kraju organizirati „Slogo“, mora biti predvsem sam delaven, požrtvovalen, nesebičen in za blagor vsega delovnega ljudstva navdušen človek in poiskati mora najprej nekaj sebi enakih ljudi. Ti naj poiščejo druge in dopovedo bistvo „Sloge“ takim, ki imajo zaradi svojega nazora napačne pojme o njih. Ni lahko biti danes apostol delavnosti, požrtvovalnosti in nesebičnosti, toda treba je, da ta nauk učimo. Ne omagajmo pri prvih težavah, ker človek vendar ni taka živina, kakor nekateri menijo, a če so to posamezniki, so postali taki radi korupcije, nasilja, napačne vzgoje in slepilnih obljub. Beseda poštenega človeka bo prej ali slej vzbudila pri večini take dobre lastnosti, ki so našemu narodu prirojene, in tudi dovolj po-

guma, ki je za delo v „Slogi“ potreben.

Seveda „Sloga“ ni ustanovljena zgolj za duhovno delo in ne sme nihče misliti, da je s pridiganjem že vse opravljeno. Ali prvo je pač to in napak imajo vsi, ki pravijo, ljudje morajo dobiti najprej kako stvarno korist od „Sloge“, potem bodo pristopili. To je sploh nasprotno duhu „Sloge“ in bi bilo napačno celo, če bi bila „Sloga“ navadna kupčijska zadruga; saj je vendar tudi pri kupčiji prej delo in trud, kakor dobiček in korist.

Kdor tako misli, naj še enkrat pazljivo prebere pravila in izračuni, da pri tako malenkostnih deležih in prispevkih „Sloga“ sama ne po svoji centrali ne po svojih podružnicah ne more kupčevati, dajati posojil in podpor. Če bi jih dajala, bi ljudi le podkupovala, a podkupovanja je bilo doslej že dovolj. Čas je, da se ljudje spametujejo ter spredvidijo, da so morali vse, kar jim je kdo „velikodušno dal“, sami desetkrat preplačati.

Kdo plačuje?

„Delavska pravica“ je prinesla v svoji zadnji številki naslednji članek, ki ga ponatiskujemo.

Ko je lansko leto v ljubljanskem „Udeku“ eden od tovarišev referiral o gospodarski krizi v Ameriki in o spremembah, ki jih je povzročila kriza na posamezne vrste dohodkov, sem si zapisal od referentovih izvajanj končne številke, ki se glase takole: Dohodki od mezde so napram celokupnemu narodnemu dohodku v Združenih ameriških državah padli od leta 1926. do 1932. v razmerju 2.7 na 0.9, nasprotno je pa dohodek od dividende napram celokupnemu narodnemu dohodku v istem času porastel od 0.28 na 0.52 in dohodek obresti od 0.77 na 1.22. **Torej kriza je zmanjšala donosnost dela, povečala pa donosnost kapitala.**

Ker številkam ne zaupam brez kontrole in si tega pojava takrat nisem mogel razlagati, sem kmalu pozabil na to svojo beležko. Letos pa berem v številki za maj in junij „Industrijskega pregleda“, ki izhaja v Belgradu od Tadiča Brankota članek: „Kako je privredna kriza transformirala naš nacionalni prihod“. Tadič pravi, da je celokupni naš narodni dohodek znašal leta 1925. preko 80 milijard dinarjev, leta 1933. pa samo še nekaj nad 41 milijard. Kriza je tedaj naš narodni dohodek zmanjšala skoro za polovico. Prizadete so skoraj vse gospodarske panoge, najbolj pa delavci in kmetje.

Število delavcev je od leta 1925. do leta 1933. padlo za 17.43 odstotka, njihov zaslužek pa za 47.80 odstotka. Vzrok temu, pravi Tadič, je, da se je tudi zaposlenim delavcem mezda znižala in da se odpuščajo kvalificirani delavci in moški in se zaposlujejo cenejši

• Udruženje diplomiranih ekonomistov in komercijalistov.

Zato niso pravi organizatorji „Sloge“ taki, ki bi radi postali nekakšni posredovalci med njenim odborom in udi, da bi potem lahko rekli: Glejte, koliko smo za vas storili. Tako so delali naši poslanci. Ali to ni bilo in ne more biti pravo delo za narod. „Sloga“ zahteva od svojih ljudi več kakor tako „delovanje“.

Člen drugi, črka c združnih pravil pove, da si bo „Sloga“ predvsem prizadevala nuditi možnost združevanja za skupno, priložnostno ali stalno delovanje. Kdor je razumel bistvo „Sloge“, mora torej tudi razumeti, da je ustanovljena „Sloga“ le kot okvir za celo vrsto organizacij ali podjetij, ki naj slovenskemu delovnemu ljudstvu pripomorejo do tistega tvarnega blagostanja, ki je neobhodno potrebna podlaga narodni omiki in srečnejšemu življenju. Da je tukaj brez števila možnosti, kjer imajo delovni in sposobni udje priliko res kaj storiti za narod, bo razumel vsak, kdor ni slep za stiske in potrebe delovnega ljudstva. Vendar pa nameravam o različnih takih primerih in o pravi zvezi okrajnih zaupništev in podružnic s centralo prihodnjic kaj več povedati.

ponudbi in povpraševanju in naravno padajo v gospodarskih krizah. Narobe je pa pretežna večina industrijskih izdelkov kartelirana in uživa carinsko zaščito, zato zanje zakon o ponudbi in povpraševanju ne velja in se njih cene drže na diktirani višini.

Ko je novi režim v Franciji kot prvo vpeljal povišanje delavskih plač in skrajšanje delavnika, delavske dopuste, je eden od naših meščanskih listov na to novico reagiral z vprašanjem: „Kdo bo plačal?“ Naj enkrat plačajo tisti, ki so delali visoke profite. Naj država tudi kmečkim pridelkom in delavskim mezdam nudi tako zaščito, kot jo nudi kapitalu, in nato prisili finančni in industrijski kapital, da bo malo znižal svojo donosnost in bomo kmalu imeli fond, iz katerega se bodo mogli kriti stroški za povišanje delavskih plač in za skrajšanje delavnika. Tudi k rešitvi tega vprašanja je francoska vlada pravilno pristopila, ko hoče socializirati francosko narodno banko in oboroževalno industrijo. Tam že vedo, kdo bo plačal, ker tudi vedo, kdo je sedaj v krizi plačeval in da ne gre, da bi kar najprej samo reveži plačevali.

Iz Zveze kmetiskih fantov in deklet

Po pravilih so društva KFID nepolitična, prosvetna društva. Prav zaradi tega imajo društva po naših vaseh tolikšno privlačnost za našo idealno kmečko mladino. Nepolitična naj tudi ostanejo v bodoče. Glavni odbor Zveze se sicer trudi, da bi društva ostala nedotaknjena od dnevne politike. Beremo namreč ponovne izjave, da kmečka mladina ne bo nikomur dovoljevala, da bi z njeno pomočjo in za njenim hrbtom lezel do korita.

Prav je tako! Ali kaj pomaga, ko se še vedno pojavljajo na prireditvah društev razvpiti prvaki JNS kot govorniki. S tem je treba končati. Če ti gospodje, kakor n. pr. razni jeenesarski poslanci, sami nimajo toliko čuta, da bi se umaknili, jih naj tovariši, ki pravilno pojmujejo naloge društva, enostavno poženejo domov, da se nam ne bo treba pred poštno kmečko javnostjo zagovarjati.

In naš tisk! Jeenesarski „Kmetiski list“ polni svoje predale s poročili naših prireditev. Predstavlja stvar tako, kakor da bi bila naša društva nekake trdnjave JNS. Tudi temu je treba napraviti konec. Jeenesarski listi naj pišejo o prireditvah svoje stranke, nas pa naj puste pri miru. V kolikor smo temu sami krivi, napravimo takoj red. **Svoje tovariše pozivamo, naj ne poročajo o prireditvah v nobenem primeru več v „Kmetiski list“.** „Slovenska zemlja“ bo rade volje objavljala poročila o prireditvah, pa ne bo nevarnosti, da bi jeenesarski tisk izkoriščal naš idealizem in naše požrtvovalno delo za kmečko prosveto.

Razen drugih vprašanj bodo tudi te stvari predmet razgovorov na občnem zboru. Bodimo torej pripravljeni!

Kmečki pridelki, delavske mezde in uradniške plače nimajo niti carinske zaščite, niti niso kartelirani, zato so podvrženi zakonu o

Delavski vestnik

Tobačno delavstvo išče svoje pravice

Razmere v tobačni tovarni v Ljubljani se od dne do dne slabšajo. Vzroka mora človek v prvi vrsti iskati med delavstvom samim, t. j. v njihovi nezavednosti; saj je od 932 delavcev in delavk, ki jih zaposluje tovarna, komaj polovica organiziranih. In še ti so razcepljeni v tri organizacije. Prva je podružnica Zveze monopol-skih delavcev, ki ima nad 300 članov. Druga je krščanska strokovna zveza, ki šteje 30 do 35 članov in tretja je nanovo ustanovljena Z. Z. D., ki šteje približno 80 članov.

Monopolska uprava vidi neaktivnost delavstva. Zaveda se svoje moči nad nezavednim in razcepljenim delavstvom in nam daje udarec za udarec. Najprej je spomladi v oddelku cigar prišel odlok, da mora okrog 150 delavk en dan v tednu počivati. In ta oddelek sedaj vsak ponedeljek na svoj račun praznuje. Zakaj? smo vprašali. Zato, ker je preveč tabricirana, je bil odgovor. Če pomislimo, s kako težavo delavke naredijo predpisanih 280 cigar dnevno, potem bo vsak razumel, koliko zasmeha je v tem odgovoru. Mi ga vsaj razumemo tako, da je praznovanje plačilo za marljivost delavk in da so se delavke mučile v svojo škodo.

Nismo še dobro preboleli tega, že smo dobili nov udarec. V prvi polovici meseca junija pokliče gospod ravnatelj zadnje četrt ure delovnega časa k sebi glavnega delavskega zaupnika in mu sporoči, da mora radi prekoračenega kredita, ki ga ima za izplačilo delavcev, odpustiti sezonsko delavstvo ali pa imeti stalno 70 delavcev in delavk na dopustu za 1 teden. Ostali so seveda morali delati tu-

di za teh 70, ki so bili na prisilnem dopustu, ker delovni program tovarne ni bil zmanjšan, ampak je bil nasprotno povečan. Po koncu dopusta prve partije je bil, ne vemo, iz katerega vzroka, dopust na mah ustavljen.

Komaj smo malo pozabili na to, na se je spet prikazalo strašilo — brezplačen dopust. Iz istega vzroka — radi prekoračenega kredita — je prišel odlok, da mora vsa tovarna po 4 dni v mesecu praznovati. Šlo je namreč za zaposlenost 150 delavcev, ki bi bili sicer izgubili zaposlitev. Zaupniški odbor je pristal na novo žrtev.

Ker je pa celokupno delavstvo spregledalo nastopanje monopol-ske, oziroma tovarniške uprave, se je odločno postavilo v boj za svoje pravice in se odločilo 1. avgusta, da toliko časa ne zapusti tovarne, dokler g. ravnatelj ne prekliče svoje naredbe. Po signalu sirene je delavstvo disciplinirano odšlo na svoja mesta za izhod. Ko je dežurni uradnik dal znamenje za odhod, je delavstvo šlo skozi običajno preiskavo do glavnega vhoda. Tam je vseh 930 delavcev in delavk obstalo ter pričakovalo preklica ravnateljeve naredbe. Dežurni uradnik očitno ni vedel, za kaj gre, ter je pozval obratne zaupnike, da mu razložijo zahteve delavstva. Ker se pa obratni zaupniki niso odzvali, je moral pač dežurni uradnik intervenirati sam pri g. ravnatelju. Po kratkem posvetovanju je g. ravnatelj preklical svojo naredbo in odredil, da v ponedeljek 3. avgusta delamo.

Pri tem se je pokazala složnost in disciplina delavstva. O plačilnih in ostalih razmerah v tovarni bom pa prihodnjič kaj povedal. **Tobačni delavec.**

Razmere v tovarni „Titan“ d. d.

Redkokdaj se oglasimo s kakšnim dopisom iz naše tovarne. Toda ne mislite, da se radi tega pri nas ne gibljemo. Koncem preteklega leta smo se zbudili iz omrtvelosti. Zbudile so nas razmere v tovarni. Majhna peščica nas je bila, ko smo sklenili, da stopimo v borbo za naše pravične zahteve. Ustanovili smo podružnico „Zveze kovinarskih delavcev Jugoslavije“ in izvedli zaupniške volitve. Pri teh na žalost nismo imeli sreče. Naša moč pa je kljub temu postajala čimdalje večja. Postavili smo zahtevo po kolektivni pogodbi, vendar podjetje o tem ni hotelo ničesar slišati. Pričakovalo je namreč uzakonjenja zakona o minimalnih. Vendar smo z energičnim skupnim nastopom dosegli sklenitev kolektivne pogodbe in pa, kar je še važnejše, povišanje dosedanjih plač za štiri odstotke. Razumljivo je, da je premaganec vedno ogorčen. To občutimo posebno mi stari delavci, ki delamo v podjetju že po deset, dvanajst in celo petnajst let! Zelo dobro se izraža ogorčenje podjetja v tem, ker nekateri nastavljeni šikanirajo delavstvo, hkrati pa skušajo zanetiti med delavstvom spore po starem geslu: Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima. In tretji

je podjetje! Vendar mi nismo malodušni, ker ne tavamo v negotovosti. Vemo, kaj hočemo! Naša borba je poštena in odkrita. Naj bi bila odkrita in poštena tudi s strani podjetja. Delavsko vprašanje pri nas bi bilo kmalu rešeno.

Tu naj omenim še to, da je naš sedanji blagajnik moral črtati iz članstva organizacije našega bivšega glavnega zaupnika Lemiča Jurija, ker je bil v zaostanku 16 tednov s članarino. Vse delavstvo odobrava ta korak, ker se zaveda, da je prav, da se izločijo takšni zamudniki iz organizacije. Prejšnji zaupnik je sicer sedaj ogorčen, vendar je moral pravila dobro poznati.

Naj navedem še primer, kako nas skušajo priganjati pri dehu. Delavec napravi v eni uri največ šest ključavnic. G. delovodja pa je hotel dokazati, da jih je mogoče kar deset in je to tudi — dokazal. Seveda se ključavnice po za to določenem delavcu pregledajo, ali so dobre. Te pa, katere je napravil gospod delovodja sam, se — niso pregledale, ker je g. delovodja izjavil, da so njegove ključavnice dobre.

In še nekaj. Radi bi vedeli, kako je to, da se v treh oddelkih

zaslužek ne izplačuje v redu, ker so vedno kakšne nerednosti!

H koncu še to. Pozivamo vse delavstvo v tovarni, da se organizira po svojih vesti in pameti. Tiste pa, ki so organizirani, pa

prosimo, da v redu plačujejo članarino; kajti organiziranemu delavstvu se obeta boljša bodočnost, organizaciji pa le takrat, če ima redne dohodke!

Kovinarji v tovarni Titan d. d.

Jeseniški stavbinci v stavki

Dne 10. t. m. smo stopili stavbinci z Jesenic in okolice v stavko. Zahtevali smo, da nas plačajo tako, kot je določeno za mesta, kar so pa podjetniki odklonili. Splošno je znano, da so pri nas življenjske potrebščine najdražje v vsej državi. Radi tega smo imeli že prej, čeprav za naše razmere zelo skromne, vendar za nekoliko boljše mezde, kakor drugod. Sedaj pa zahtevamo, da nas plačajo vsaj po takih kategorijah, ki so določene z ljubljanskim sporazumom za mesta. Imamo tudi druge zahteve splošnega značaja, kar smo poročali že v zadnji številki našega lista.

Da bi nas delodajalci, katerim prednjači stavbeno podjetje „Slograd“, oplašili in razbili našo skupnost, so drugega dne stavke delili med stavbince letake, v katerih nam napovedujejo takojšen odpust. Vsa vsebina teh letakov je, da so podjetja iz same velikodušnosti do brezposelnih hotela nuditi nekaj dela in zaslužka, da smo pa sedaj to velikodušnost z svojim početjem zaigrali in so podjetja sedaj prisiljena, da ustavijo vsa dela in odpustijo vse delavce, kar naj pa delavstvo pripiše le lastni krivdi. Pri tem se podjetniki sklicujejo na § 239 tč. 3. o. z. Toda mi dobro vemo, pa tudi naši delodajalci, da so za našo stavko več kot opravičljivi razlogi. Gospodje podjetniki naj vedo, da ne vežejo samo nas dolžnosti, ampak da jih morajo tudi oni izpolnjevati. Mi ne zahtevamo ničesar drugega, kakor da nas plačajo tako, da bomo lahko živeli in da nas imajo za ljudi in ne za sužnje. Letaki so

naleteli na splošen zasmeh. Taki manevri so nam že predobro znani. **Naše skupnosti in odločnosti s tem ne boste zlomili**, zapomnite si to, gospodje podjetniki. Nas take grožnje ne bodo oplašile, **mi smo sklenili, da bomo vztrajali do končnega uspeha.**

Pri tem je še vredno pripomniti, da je komaj mesec dni od tega, ko smo čitali v „Jutru“ vest, da smo bili pri „Slogradu“ že 2 leti pred ljubljansko stavko boljše plačani, kakor je to bilo doseženo z ljubljanskim sporazumom. Poslali smo tudi primeren popravek v „Jutro“, ki ga pa ni hotelo objaviti. Značilno pa je, da sedaj moramo kljub takim trditvam stavkati zato, da dosežemo tisto, kar so naši ljubljanski tovariši dosegli pri zaključku stavke. To vsej javnosti v vednost in razmišljanje, da že vendar spoznamo vrednost lastnega časopisja in da že vendar razlikujemo ljudski od protiljudskega tiska.

Sedaj nameravamo osnovati stavkovno kuhinjo, tako da bodo najnotrebnejši lahko dobivali nekaj tople hrane. Sicer bo skromna, toda zavedamo se, da brez žrtev ni borbe in brez borbe ne zmage.

Pozivamo tudi vse okoliške kmete in naše trgovce, da nas v tej težki borbi podprejo, ker **zavedati se moramo vsi, da je naša zmaga — zmaga nas vseh.**

Raznolženje med nami je odlično. Stavkokazov nimamo. **Vsi smo odločeni, vztrajati do kraja in smo tudi čvrsto prepričani, da moramo zmagati!**

Jesenice, dne 17. avgusta 1936.
Stavbinci.

Iz revirjev T. P. D.

Da vodstva rudarskih revirjev izzivajo delavstvo, je dejstvo. Vse obljube, katere je dala T. P. D., oziroma vodstva obratov delavskim zastopnikom na razna posredovanja, ne držijo več. Zato rudarjem ne preostaja več drugo, ko seči po samopomoči.

Pri jašku III. delajo nadure. Delajo 10 do 12 ur. „Abfedra“ se do ene ponoči, kakor pravimo. In to v času, ko drugo delavstvo praznuje. Na dnevnem kopu Agnez-Drobilc pustijo delavstvo po par dni praznovati. Druge delavce pa silijo delati 10 ur, ne da bi tem delavcem dovolili med tem časom odmor. Da s tem podjetje krši zakon o zaščiti delavcev § 6., je jasno. Zelo izzivalno in graje vredno je pa početje vodstev obratov, da delavce pustijo delovne dni praznovati, a na praznik se pa delavstvo sili in mora delati.

Vsem takim delavcem, ki kršijo osemurnik in delajo nadure, pa povemo eno. Ne pozabite, da so se naši očetje borili za osemurnik s težkimi žrtvami. Radi teh žrtev je zločinec tak, ki krši osemurnik in še to posebno danes, ko se ves proletarijat bori za **40 urni tednik**

ali za 6—7 urni delovni dan in ko vlada tako velika brezposelnost.

Rudarji zahtevamo pravilno razdelitev šihtov, obenem pa protestiramo proti kršitvi osemurnika in zakona o zaščiti delavcev.

Rudarji.

Mezdno gibanje rudarjev TPD.

Rudarske organizacije so bile radi bednega položaja, v katerem rudarsko delavstvo danes živi, primorane odpovedati kolektivno pogodbo. Rudarsko glavarstvo v Ljubljani je v ponedeljek, dne 10. t. m. sklicalo predstavnike TPD in zastopnike delavskih organizacij, ki so razpravljali o položaju, ki je nastal radi groženj TPD, da bo reducirala obrat. Na razpravi je prišlo do naslednjega sporazuma:

1. Trboveljska premokopna družba odloži za 15. avgust 1936 napovedane redukcije rudarjev.

2. Delavski zastopniki bodo pospešili informativne razgovore z delavstvom tako, da se bodo pogajanja nadaljevala 26. avg. t. l.

3. Trboveljska družba, kakor tudi delavski zastopniki izjavljajo,

da bodo ukrenili vse, da se pri napovedanih pogajanjih doseže obojestransko zadovoljiv sporazum. (Po „Delavski politiki“).

„Slovenec“ propagira enotno fronto!

Zveza združenih delavcev je delavska sekcija JRZ. Priglasila se je za sprejem v Delavsko zbornico, ni pa bila sprejeta, ker še ne izpolnjuje nekaterih pogojev. V zvezi s tem je „Slovenec“ napisal članek „Odmerjena demokracija“, v katerem med drugim pravi: „Nekatere stvari so pa, na katere vsi delavci brez kakršnekoli agitacije popolnoma enotno gledajo; sem spada vprašanje plač (čim večje, tem bolje — o tem so si vsi edini), vprašanje delovnega časa (čim krajši in v čim bolj zdravih in ugodnih razmerah — tudi o tem so si vsi edini), vprašanje starostnega zavarovanja, družinske preskrbljenosti itd., vse zgolj stanovske in strokovne zadeve, o katerih so si po naravnem stanju stvari vsi edini, komunisti vseh vrst, socialisti vseh vrst, katoliški delavci, vsi delavci.“

„Slovenec“ torej zgovorno, kakor samo on zna, zastopa mnenje, da imajo vsi delavci ne glede na prepričanje v stanovskem in strokovnem oziru iste potrebe. Tudi mi smo tega mnenja. Samo če kdo drugi to mnenje zastopa in širi, ga „Slovenec“ takoj razglasi za komunisto.

V Franciji se je kot priprava za mirovni kongres pričela mobilizacija za mir. Ljudska fronta hoče prirediti celo vrsto zborovanj. Prvo zborovanje se je vršilo v okolici Pariza. Udeležba je bila velikanska. Čez 400.000 ljudi je pozdravljalo francoske politike, njim na čelu Léona Bluma, ki hočejo preprečiti špekulacije mednarodnega fašizma.

Načrt za novo ustavo je vlada Sovjetske zveze objavila že meseca junija. Sklepal pa bo o njem kongres sovjetov šele meseca novembra. Sedaj pa je v teku veliko razpravljanje. Vsa dežela hvali in kritizira, predlaga spremembe in dodatke. Prirejajo se sestanki, vsi časopisi so polni predlogov in protipredlogov. Na ta način upajo doseči ustavo, ki bo delo vlade in ljudstva.

Nasvet

Svobodnim meščanom mesta Dublina ob volitvah zastopnika v parlament.

Vrstice, ki jih prinašamo, je napisal John Swift, katerega „Skromen predlog“ smo objavili v 14. številki. Vrstice so vzete iz članka, ki ga je Swift napisal v volilnem boju, v katerem je bil vdeležen tudi njegov prijatelj, dublinski župan. Skušal je podpreti svojega prijatelja na svoj način, z neobzrdano ironijo na račun prijateljevega nasprotnika.

Tisti pisatelji, ki so zadnje čase državljanom dajali nasvete za volitve v parlament, so odložili peresa. Upravičeno smem upati, da bodo vsi, ki ljubijo domovino in so jim svoboščine velikega in starega Dublina pri srcu, pošteno

Predpisi za občinske volitve

Glasovanje.

Volivci morejo glasovati od sedmih zjutraj do šestih popoldne, toda samo na svojem volišču in to osebno in samo enkrat in samo za eno od sodišča odobreno kandidatno listo. Samo če bi bile volitve prekinjene radi neredov za dalj časa kot eno uro, se sme čas volitev podaljšati za isto dobo po šestih popoldne.

Predsednik in člani volilnih odborov imajo pravico, glasovati na tistem volišču, kjer delajo.

Nihče, pa tudi ne državni ali samoupravni uslužbenci, ki po svoji službeni dolžnosti nosijo orožje, ne smejo stopiti na volišče pod orožjem.

V kolikor niso bile volitve prekinjene radi nereda, se volišče ob šestih popoldne zapre in se k glasovanju pripuščajo samo tisti volilci, ki so v tem času že na volišču. Pod besedo volišče se ne razume samo soba, v kateri se glasuje, temveč tudi zgradba z dvoriščem, v kateri dela volilni odbor.

V sobo za glasovanje se sme spustiti hkrati največ pet volilcev, ki potem glasujejo po vrsti drug za drugim. Ves čas volitev se vodi zapisnik, v katerega je treba vpisati vse, kar se dogodi in kar katerikoli član volilnega odbora ali predstavnik liste misli, da je važno, da se v zapisnik vpiše. Vsak član volilnega odbora ima razen tega pravico, da stavi v zapisnik proti sklepom večine odbora svoje ločeno mišljenje in da dá svoje pripombe.

Pravice in dolžnosti predstavnikov kandidatnih list.

Tudi predstavniki kandidatnih list spadajo v volilni odbor. Radi tega imajo predstavniki kandidatnih list in njihovi namestniki v odboru pravico, da so navzoči pri delu volilnega odbora in glavnega volilnega odbora ves čas volitev in da dajejo pripombe, ki se na njihovo zahtevo vpisujejo v zapisnik.

Zato naj se vsak predstavnik kandidatne liste natančno ravna po tehle navodilih:

1. V nedeljo na dan volitev bodi pred šesto zjutraj pred stavbo,

kjer bo glasovanje. Točno ob šestih se namreč sestane volilni odbor, da sprejme volilni material (volilni imenik, kandidatne liste, sezname za vpisovanje volilcev za vsako kandidatno listo, občinski pečat itd.). Pri tem poslu imaš pravico biti navzoč tudi ti in ga nadzirati. Tvoje delo torej začenja ob šestih zjutraj.

2. Ko volilni odbor prevzame material od predstavnika občine, se sestavi o tem zapisnik, v katerem morajo biti navedene tudi vse prejete kandidatne liste. Ta zapisnik imaš hkrati z vsemi člani volilnega odbora pravico podpisati tudi ti. Če kaj ne bi bilo v redu, daj v zapisnik svoj ugovor.

Glasovanje mora začeti točno ob sedmih in traja do šestih popoldne. Glasovanje se ne sme prekiniti niti za kosilo. Pazi na to, in če tako ne bi bilo, daj ugovor v zapisnik.

3. Pazi, da bo ves čas glasovanja za volilno mizo predsednik volilnega odbora in najmanj še en član odbora ali njuna namestnika. Če bi tako ne bilo, daj svoj ugovor v zapisnik.

4. Vsak volilec mora povedati glasno svoje rodbinsko in rojstno ime in poklic, predsednik volilnega odbora pa mu mora pokazati vse kandidatne liste in ga vprašati, za katero listo glasuje. Če predsednik ne stori tako, imaš pravico, ko se glasovanje konča, da daš v zapisnik ugovor kot protest proti nepravilnemu postopanju. Volilec glasuje za listo na ta način, da imenuje nosilca liste, za katero glasuje. To je treba zapisati v posebni seznam, ki se vodi posebej za vsako kandidatno listo. Tvoja dolžnost je, da paziš, da je ime volilca, ki je glasoval za tvojo kandidatno listo, vpisano v tistem seznamu, ki nosi ime nosilca tvoje kandidatne liste. Napravi si tudi ti sam posebni seznam in vpiši ime vsakega volilca in za koga je volil. To je tvoje najvažnejše delo.

5. Volilni odbor ne more vzeti glasu nikomur, ki je vpisan v volilni imenik. Pazi, da bo vsak volilec glasoval samo enkrat in to osebno, samo na volišču svoje občine in samo za eno listo.

Nobena oblast ne more v nobenem primeru poklicati na odgovornost volilca za njegovo odločitev, niti mu ne sme groziti. Nihče ne sme nikogar siliti niti ga podkupovati, da glasuje za določeno listo. Če se kaj takega zgodi pred volitvami ali na dan volitev, sporoči tak primer volilnemu odboru in zahtevaj, da se to da v zapisnik. Razen tega si zabeleži take primere, da jih bo mogoče kazensko preganjati.

6. Ko se ob šestih konča glasovanje, je treba najprej ugotoviti, koliko volilcev je sploh glasovalo. To številko je treba z besedami izpisati na koncu splošnega volilnega seznama. Pod to številko se imajo podpisati vsi člani volilnega odbora in ti z njimi. Potem se sestavi zapisnik, v katerem mora biti zabeleženo vse, kar se nanaša na potek volitev, pa ni bilo že prej zabeleženo. Tudi ob tej priliki imaš pravico, dati v zapisnik svoje ugovore. Tudi zapisnik se podpisuje. Moreš odrediti svoj podpis, če je bila kršena tvoja pravica. Po vsem tem se preštejejo glasovi, ki so bili oddani za posamezne kandidatne liste. Na koncu vsakega seznama za posamezno kandidatno listo je treba z besedami izpisati skupno število glasov, ki so bili oddani za dotično kandidatno listo. Tudi pod to število se morajo podpisati vsi člani volilnega odbora in med njimi tudi ti. Če je bila pri izračunavanju glasov napravljena kaka nepravilnost ali se število ne ujema s številom tvojega seznama, daj takoj ugovor na zapisnik, ki ga morajo na koncu vsi podpisati. Pazi, da se ne boš pozabil podpisati pod številom volilcev na seznamu za tvojo kandidatno listo in na končni zapisnik, na katerega se postavlja občinski pečat.

7. V občinah, kjer je samo eno volišče, odloči volilni odbor takoj, kateri kandidati so izvoljeni. V občinah pa, kjer je več volišč, pa je treba vse volilne spise dati v zavoj in jih zapečatiti. Ta zavoj nese predsednik volilnega odbora predsedniku glavnega volilnega odbora. Ti moraš paziti na to, da volilni spisi ne bodo med tem časom izmenjeni. Če bi v tem oziru opazil kakšno nerednost ali pa če bi bilo pri glavnem volilnem oboru navedeno drugo število glasov,

premislili, za katero osebo se bodo odločili.

Baje sta samo dva kandidata. Sedanji župan in neki drug spoštovani gospod, občinski svetovalec, ki ima visoko kraljevo službo. Vprašanje se postavlja tako: od katerega teh dveh gospodov bo imelo mesto več koristi, kadar bo izvoljen. Jaz oba zelo malo poznam, zato bodo moja premišljevanja nepristranska. Oziral se bom samo na splošni značaj in položaj obeh.

V zvezi s tem naj rojakom in sodržavljanom navedem nekaj razlogov, zakaj naj bodo po mojem mnenju to pot pri oddajanju glasov še posebno previdni.

Da bom to lahko čim jasneje pokazal, naj najprej na kratko orišem položaj naše nesrečne domovine.

Razdeljeni smo na dva dela. Tu ne mislim na katolike in protestante, na whige in tory-je, ampak

na Angleže, ki so se rodili na Irskem (katerih predniki so Irsko podjarmili za angleško gospodo), in na gospode, ki nam jih pošiljajo od tam doli zato, da zasedajo vsa važna mesta. Ta drugi del je večji in močnejši, ker ga podpirajo cerkev, zakoni, vojska, državni dohodki in civilna uprava, katero ima v rokah. Iz političnih razlogov in nekaj zato, da se reši videz je nekaj (vedno manj) služb oddanih tu rojenim osebam. Ta način postopanja in pa lepe besede ter polno obljub, ki ga spremljajo, laska in vzbujajo upe v stotinah drugih, ki se ne bodo nikdar za korak premaknili dalje, o čemer bi se lahko prepričali sami, če bi imeli kaj soli v glavi.

Civilne službe zadnja leta postajajo negotove in trajajo samo toliko časa, dokler se vrhovni upravi to zljubi. Na ta način so in morajo imetniki teh služb biti za vedno odvisni. Tistih par brezpo-

membnih služb, ki so s tako skoporo roko razdeljeni med tu rojene osebe, pa podžigajo upe v vseh, ki si hočejo izboljšati položaj z naklonjenostjo tistih, ki imajo silo v svojih rokah.

Dragi moji someščani, ali si morda zares predstavljate, da bo nekdo, ki mu služba nese nekaj sto funtov letno, ki jih lahko izgubi, kadar se vlastodržcem zazdi, potem ko bo izbran za zastopnika mesta v parlamentu, storil karkoli, kar ne bi ugajalo tistim, ki so mu službo dali? Verujte mi, da danes niso časi, ko bi človek od ljudi lahko pričakoval tako prenapeto čednost. Meteori so nogostejši od takih junaških čednosti. Prej bi verjel, da bom na svojem vrtu izkopal desetisoč funtov, kot da bom našel v današnjem človeštvu takega ptiča feniksa.

Danes se dvorska in domača stranka v parlamentu skladata

kakor pa si ga prej ugotovil, obvesti takoj predstavnika svoje liste v glavnem volilnem odboru.

O delu glavnega volilnega odbora se vodi zapisnik, ki ga podpisujejo člani glavnega volilnega odbora. Na to se določi, katera lista je zmagala in kateri kandidati so izvoljeni.

Razdelitev odborniških mest.

Če je samo ena kandidatna lista, proglasi glavni volilni odbor vse kandidate te liste za izvoljene. Če pa je bilo več kandidatnih list, potem proglasi za izvoljene dve tretjini kandidatov tiste liste, ki je dobila največ glasov. Če so dve najmočnejši listi dobili enako število glasov, potem se morajo volitve ponoviti drugo nedeljo.

Ko je volilni odbor dodelil najmočnejši listi dve tretjini, potem se ostala tretjina mandatov razdeli med vse ostale liste po D'Hontovem sistemu. To se pravi, da število glasov vsake liste deli najprej z 1, potem z 2 itd. Mandati se potem razdeli po velikosti količnika. Kadar pa najmočnejša lista dobi absolutno večino, je pa tudi ona deležna te tretjine.

Ponovne volitve.

Če bi se napovedane volitve ne mogle vršiti iz kateregakoli razloga (nered ali podobno), mora volilni odbor določiti, da se glasovanje vrši naslednjo nedeljo.

Proti nepravilnosti volitev se ima vsak volilec pravico pritožiti na upravno sodišče v osmih dneh od dneva volitev. Pritožbo je treba izročiti predsedniku občine, ki jo z vsemi spisi pošlje upravnemu sodišču v dveh dneh, potem ko poteče rok za pritožbo. Pritožbo je mogoče poslati tudi po pošti priporočeno.

Če upravno sodišče pritožbi ugodi in volitve radi nepravilnega postopanja volilnega odbora razveljavi, se morajo najkasneje v enem mesecu izvesti nove volitve za iste kandidatne liste, toda z novim volilnim odborom. Če jih pa razveljavi radi drugih nepravilnosti, se morajo volitve izvršiti v dveh mesecih. Obnoviti se pa mora tudi vse postopanje, torej tudi sestavljanje in potrditev kandidatnih list. (Konec.)

Dr. Ivo Štempihar:

Slovensko ljudsko gibanje in — uradništvo

Če zapišem v pričujočem stavku izraz „uradništvo“, mislim s tem na tiste ljudi, ki za določeno plačo opravljajo dela, za katera je potrebna določena višja (šolska ali skušenjska) izobrazba in katera dela nimajo na sebi značaja telesnega dela, temveč pretežno duševnega.

Ljudje uradniškega stanu hočejo stalnost zaposlenja in bivališča, prihajajo pa povečini iz malomeščanskih, družbeno najnezavednejših vrst. V tem se uradništvo tako razlikuje od kmeta in delavca (ročnega) in so reakcionarni sestavi vladanja vedno in povsod najbolj pazili, da okujejo uradništvo in da uradništvu vzamejo vsakršno priložnost misliti po svoje. Zato je družbena vzgoja uradništva najtežje vprašanje zdrave ljudske politike.

Uradniku se godi vedno slabše.

V osemnajstih letih te države smo videli, da so vse vlade po vrsti pritiskale najbolj na uradniško mišljenje, na tudi najbolj prikrajšavale plačilo za uradniško delo. Tvarno stanje uradništva ni zavidno, je težko in po znamenjih sodeč še ni doseglo najnižje stopnje težav. Zasebni podjetniki so zvesto sledili vsem zgledom vlad. Uradništvu v javni službi so jemali politične pravice, sporedno s tem pa so zasebni podjetniki spreminjali prostovoljne organizacije uradništva, (te nonične stanovske prikazni za ples in druge prijazne prireditve, na katerih so imeli podjetniški predstavniki priložnost dati tudi za par vrčev piva in kak sodček vina v dokaz svoje demokratičnosti in ljubezni) v prisilne organizacije nameščencev za varstvo podjetniških koristi. Uradništvu so se delale prijazne stranke, ki so bile v opoziciji. In dokler so bile v opoziciji, so postavljale od časa do časa takim imenovane uradniške kandidate. Kakor hitro so se pa te stranke spremenile v vladne, so tudi prevzele od prejšnjih vladnih strank nerazumevanje za tvarne uradniške koristi, nove onozicijske stranke pa od prejšnjih onozicijskih

ljubezen za uradništvo. Kadar pa na drug način ni šlo, so tako čez ramo povedali, da je ta država agrarna in da se v poljedelskih državah še nikoli uradništvu ni dobro godilo.

Kmet — strašilo za uradnika

Kmet, posebno pa današnji kmetijski proletarec, nima niti za sol, kaj šele za žveplenke in milo, za čedno obleko in primerno izobraževanje, po katerem stremi. Kmet le redko naleti pri svojih opravkih na oblasteh na uradnika, ki bi mu ustvaril vtisk, da čuti z njim in da mu hoče ustreči. Kmet mora v pretežni večini primerov občutiti med seboj in med uradnikom nevidni zid ošabnosti, osornosti, nadležnosti. Kmet torej res ne more biti posebno naklonjen nasproti stanu, katerega dela sploh ne vidi ali pa ga čuti samo od nevište strani. Takemu kmetu boš z lahkoto zaigral zapeljivo pesem o potrebi, da se uradništvu prejemi kar najbolj pristržejo in da bo uradništvo šele takrat poslovalo v prid kmeta, kadar bo imelo le še nujni preživež od danes do jutri. Prav te dni sem slišal o nekem agitatorju — ne vem, za katero „misel“ je agitator, diši mi pa po agitatorju oportunistične politike drobtin —, kako je pridigoval kmetski, da bo treba uradništvu znižati plačo na osemsto dinarjev na mesec, kakor hitro bo zmagala smer tega agitatorja, oziroma „misel“, za katero pridiguje take stvari. Ta agitator očitno ni vedel, da delajo že danes mnogi v javni in zasebni službi po mnogih letih, dá, desetletjih službe že za štiristo, petsto dinarjev, da morajo delati za tako miloščino, ker nimajo drugega izhoda. Ali pa tega agitator namenoma ni povedal.

Taka agitacija in pa že omenjeni izgovor o načelni nenaklonjenosti poljedelskih držav nasproti uradništvu sta na vsak način sposobna povzročiti med uradniškim slojem prepričanje, da mu preti od gibanj, ki se opirajo na delavca in kmeta, še večje zapostavljanje, še hujše moralno in stvarno

ponižanje, kakor jih je po doživljanju od vseh meščanskih in po imenu kmečkih strank v dosedanjem razvoju. Tako prepričanje bode odtujilo uradništvo gibanju in ga bo približalo smerem, ki so že doslej računale na strah uradništva pred kmetom. In vzbuditi ta strah, je namen slične agitacije in gornjega zadnjega izgovora. Čeprav Vas tepemo, pravijo uradništvu, Vas vendar-le ljubimo. Za Vas na ne moremo nič napraviti, kajti za nami je kmet, ki tega ne dovoli. Če ne boste držali z nami, bo prišel kmet in ta Vam bo vzel še tisto, česar Vam mi nismo, (namreč utegnili). Vsi ti razlogi so pa sleparstvo, ki naj preprečijo spoznanje resnice.

Kaj je resnica?

Zato je potrebno, da povemo tudi uradništvu, kaj je res. Slovensko ljudsko gibanje se naslanja na Slovence, ki živijo od svojega dela, in med njimi išče pripadnikov. Res je med takimi Slovenci največ kmetov, za tem delavcev in obrtnikov, **toda med njimi je tudi — uradništvo.** In to gibanje išče pripadnikov med delovnimi ljudmi in se naslanja na delovne ljudi, ker sledi vrhovnemu načelu, da je treba — če izpustimo za sedaj politična vodila na sebi — gospodarski in družbeni red tako od temelja spremeniti, da bo služil prav delovnim ljudem, koristim slovenskega delovnega ljudstva, in ne več profitu zajedalcev na najsi so Slovenci po krvi. Ako pa ima naše gibanje taka vodila, snada uradništvo z vsemi žilicami in z vsemi lastnimi koristmi vanj. Naše gibanje vidi v delu glavni razlog za pravico do obstanka. Ne zanima nas, ali je delo ročno ali pretežno duševno. Zanima nas potrebnost dela za celoto, vrednost dela samega, potrebnost pogojev za sposobnost k določenemu in zaupanemu delu. Iz tega sledi, da bo moralo to gibanje plačevati delo po vrednosti dela, po višini oziroma množini sredstev, po usposobljenosti uradnika k zaupanemu delu in po potrebnosti, koristi in važnosti dela za celoto. Zato ima uradništvo v vodilih naše gibanja — in samo v teh vodilih! — zagotovilo, da bo za **dobro delo dobro plačano, da bo le**

v eni sami točki: v udanosti do vsakokratnega veličanstva, v sklepkih, da olajšata njemu in podkralju vladanje na Irskem. Osebe poslani iz Anglije imajo v rokah vso izvršilno oblast. One, njih pristaši in stotine čakajočih, upajočih in z obljubami hranjenih pa računajo s tem, da bo Irška pri vseh njih zahtevah ostala popolnoma mirna. Noben teh uradnikov ne čuti pritiska kakor mi.

Neka ugledna oseba je nekoč v družbi, kjer so bili navzoči ljudje obeh strank, trdila, da tisti, ki prihajajo iz Anglije in imajo v rokah najraznovrstnejše najvišje službe, ne bodo nikdar oškodovani za najmanjšo stvar, pa četudi deželo zadene največja nesreča. Civilna in vojaška uprava bosta plačani, dokler je še kak vinar v državni blagajni. Ker se denar redči, pada vrednost vsega, kar potrebujemo za življenje, kar je v korist osebam na visokih položajih

in v škodo vsem drugim. V družbi so bili državni uradniki in dva, ki sta upala priti na te polja: pa se ni nihče upal odgovoriti. Posledice tega dogodka so bile sledeče: mogočeži, ki jih Njegovo Veličanstvo pošilja sem niso hoteli več občevati z Njega Veličanstva irskimi podložniki kot z enakimi. Nobene vezi jih ne vežejo več z nami. Ne trpe in ne vsele se z nami.

Predstavljajte si nekoga, ki je rojen na Irskem in bi za svoje usluge za angleške koristi bil nagrajen s službo, ki letno donaja 400 funtov. Ta človek ima obenem posestvo, ki mu letno tudi prinaša 400 funtov. Ta oseba sedi v parlamentu. Predstavljajte si, da se vrši glasovanje o zemljiškem davku, ki naj se za dobo petih let naloži po 5 šilingov na funt dohodka. Letno bi moral plačati 100 funtov davka. Če pa glasuje proti davku, bo izgubil službo, ki mu

donaša 400 funtov, moč in vpliv.

Dragi someščani, preštejte v mislih, koliko vaših znancev ima toliko čednosti in samozatajevanja, da bi iz same ljubezni do rodne grude za vse življenje hoteli izgubiti 400 funtov letno ter nasmeh in naklonjenost oblasti z upi na napredovanje.

Neki Anglež, ki je v visoki službi, je pred kratkim izdal na lastne stroške knjižico, s katero je hotel opravičiti posredni davek in vpejati to blagoslovljeno novost na Irskem. Kakšno nežno skrb za Irsko mora čutiti tak angleški patriot, kadar sede v naš parlament! Naj brzdam svoje ogorčenje. Kar želim si že videti tega smrtnika, ki bi nas vse v žlici vode rad utopil in ki letno vleče tisoč funtov, napreduje kot kralj, doživlja v vsakem mestu kraljevski sprejem in polni stolpce po časopisih.

Naj še enkrat ponovim, kar sem vam že povedal. Prepričani

bodite, da noben uradnik, ki nima doživljenske službe, pa naj bo rojen na Irskem ali pa na Angleškem, te svoje službe ne bo žrtvoval za dobro domovine. Eden vaših kandidatov je take vrste uradnik. Rad verjamem, da je pošten gospod, „pošten“ v običajnem smislu besede. Svojo službo pa ima rajši kakor pa vas, domovino in ves svet. Ali mu boste vi vse življenje plačevali kolikor mu je nesla služba, če jo izgubi, ko bo ob vsaki priliki volil v parlamentu s pošteno domačo stranko? Dvomim, da bi celo pod takimi pogoji tako daleč šel.

Ker sta samo dva kandidata, vam svetujem, da izberete sedanjega župana. Pokazal je več kreposti, delavnosti in spretnosti v teku enoletnega upravljanja mesta kot kdo drugi v sto letih. Uspešno se je trudil, da izžene goljufije, korupcijo in druge zlorabe iz naše sredje.

uradniška sposobnost določevala napredovanje in dobre uradniškega službovanja, da bo vsakdo **„lačan enako po enakem delu**, ki ga mora vršiti, **na na' bo katerega spoila hoče**, da se bo smel vsak uradnik izven službe neovirano ravnati po svojem prepričanju. Treba bo le biti ljudski uradnik, ne več služiti samo svoji oblasti in svojemu šefu, temveč potrebam delovnega ljudstva.

Stalnost!

K uradniškim potrebam ne spada samo primerno plačilo, temveč tudi zagotovilo stalnosti. Katera od dosedanih smeri je dala uradništvu to? Niti ena. Nikakor ni res, da sta kmet in delavec naspromptna tej potrebi uradniškega službovanja. Saj sta videla v zadnjih letih, da temelji vsa odločnost uradništva na popolni odvisnosti uradništva od trenutnega mogotca. Da pa je uradnik od nje odvisen, je vzrok to, da uradniške službe niso stalne in da o kršitvah uradniških pravice ne sodi sodišče. O nasprotovanju delavca in kmeta zoper uradniško stvarno in službeno varnost vedo govoriti le tisti, ki so sami zoper nju. Ne boste mi verovali, da je že Lenin rekel, da naj duševni delavci dobe štirikratno mezdo kvali-

firanega industrijskega mojstra! Zamislite si, koliko bi to zneslo v naših razmerah! In Leninov izrek je bil kovan za razmere v carski Rusiji!

Glavno pa je...

Ali glavni razlog za pametno odločitev uradništva sem si še pridržal. Ta je pa, da je slovensko ljudsko gibanje po politični svoji nalogi gibanje, ki hoče ostvariti, da bo slovensko delovno ljudstvo s slovenskim javnim denarjem samo gospodarilo. Po ustvaritvi tega namena našega gibanja bo slovenski uradnik moral služiti slovenskim koristim, koristim slovenskega delovnega ljudstva, bo pa zato po primerni začetni dobi stalen, t. j. službo bo izgubil samo, če je ne bo vreden po zgoraj povedanih načelih, bo pa zato v vseh stvareh, v katerih bo potreboval uresničenja kake zagotovljene pravice, imel opravka s svojepravnimi javnimi organi le v Sloveniji. Več mi ni treba zapisati.

Zato smemo iskreno zaklicati uradništvu, javnemu in zasebnemu, vsemu, ki ni izgubilo vere v dobro slovensko stvar: Za staro pravdo uradništva v slovensko ljudsko gibanje! Tu je mesto za ustvarjanje strokovnih pravic uradništva.

celj s svojimi poslanskimi tovariši izdal strankino ideologijo s tem, da je glasoval za vidovdansko ustavo, je moral „Kmeti list“ izdajstvo zagovarjati. To je imelo za list slabe posledice, kar je povsem razumljivo. Naši pristaši so pričeli list v kopicah vračati. Po ustanovitvi KDK, ko so naši tovariši primorali Pucelja in njegov štab k pošteni politiki, je število naročnikov zopet porastlo. Ko pa se je izvršilo najhujše izdajstvo strankinih načel s tem, da so „voditelji“ sodelovali v diktaturah, je list izgubil vsako ravnotežje. Ali se še spominjate velikanskih neumnosti in hudobij, ki jih je v tistih časih prinašal. Prav kakor gospoda iz ljubljanske kazine je videl svojo nalogo v tem, da v vsaki svoji številki blati naše narodno čustvovanje in da podpira po vseh svojih močeh centralistično izmозgavanje slovenskega kmeta. Samo da je mogel Janez Pucelj kazati posamezne številke svojemu diktatorskemu tovarišu gospodu Živkoviću in se mu s tem prilizovati, je zagovarjal list vsako gorje, ki je prihajalo iz Belgrada nad našo Slovenijo ter njenega kmeta in delavca.

Ker se nam je vse to početje studilo, so gospodje kmetje iz Kolodvorske ulice (uredništvo „Kmetkega lista“) že za časa diktature iskali izhoda. Saj se še spominjate, tovariši, da so poiskali gospode kmete iz kazine, ki izdajajo „Domovino“ in da so se z njimi pogodili, kako bodo oba lista združili. Bilo bi prav, če bi pri tem ostali. Pa so gospodje kmetje iz Kolodvorske ulice in oni iz kazine spoznali, da bodo lažje vlekli sestradane in obubožane kmete po gorskih kočah za nos, če bodo delali vsak zase. In je ostalo pri starem.

A je bilo tisto spoznanje vendarle pravo. Oba lista sta namreč tipični jeenesarski glasili. Le da si „Kmeti list“ dovoljuje grdo igro s tem, da se hlina, kakor da bi branil kmečko ideologijo. Na prvi strani boste n. pr. vedno našli članke o velikih kmečkih prvobornih, zlasti o Štefanu Radiću. Na drugi ali tretji strani pa sporoča Janez Pucelj čitateljem to, kar je sklenila njegova JNS. V kakšno čudno nasprotje vodi tako početje, nam priča zlasti številka z dne 5. 8. 1936, ki ima na prvi strani članek o Radiću z njegovo sliko, na tretji strani pa prinaša sliko Živkovića, in poje slavo gospodu kot predsedniku JNS. Radić in Živković? Ogenj in voda, da se ne izrazimo drugače!

Mi tovariši iz bivše SKS pa se vprašamo: Ali je potrebno, da prihaja v naše hiše jeenesarski list in se norčuje iz nas? Ali ni naša dolžnost podpirati lista, ki zastopa načela bivše Kmečko-demokratske koalicije in s tem tudi načela bivše SKS? Ta list je „Slovenska zemlja“.

Zveza Avstrije z Nemčijo ima v Avstriji vedno več nasprotnikov. Krščansko-socialna „Reichspost“ je vedno bolj napadana od avstrijske duhovščine, katere mnenje se izraža v listu „Christlicher Ständestaat“. „Z narodnim socializmom“ pravi list „katoliška Cerkev ne more računati, temveč se mora z njim boriti. Mir z Nemčijo je dober, mir z narodnim socializmom je smrt.“

Po svetu

Zunanja politika Poljske je zašla v težave. Prijateljstvo s hitlerjevsko Nemčijo, ki ga je zadnja leta vodil polkovnik Beck, je našlo na hud odpor med poljskim ljudstvom ob priliki sporov glede Gdanskega. Poljska vlada je spor z Nemčijo kratko uredila s tem, da je prepuščala Nemčiji v Gdanskem, da ga preplavi z narodnim socializmom in zatre opozicijo. Ne tako poljsko ljudstvo. Vršila so se velika zborovanja, kjer je ljudstvo protestiralo proti temu, da poljska vlada zapira oči pred nemško nevarnostjo. Ni ogrožena samostojnost Gdanskega, za Gdanskim pride na vrsto Poljska! Ne samo opozicijsko časopisje, tudi del vladnega časopisja je bil poln protestov proti dosedani, Nemčiji prijazni zunanji politiki. Zunanji minister Beck se je vrnil z dopusta in v zunanji politiki Poljske se skuša zopet tesneje navezati staro prijateljstvo do Francije. Obisk francoskega maršala Gamelina Poljski je v tem pogledu zelo značilen dogodek.

V Nemčiji se katoliški škofje posebno vestno pripravljajo na letošnjo letno konferenco. Znana so preganjanja, ki jih trpijo v Nemčiji katoličani. Prvikrat bo to pot navzoč na konferenci posebni poslanec Vatikana.

V Palestini se borbe nadaljujejo. Arabci so v borbi proti Angležem in Judom nepopustljivi. Borba Arabcev za neodvisnost v Palestini spremlja ves arabski narod z največjimi simpatijami.

Olimpijske tekme v Berlinu so končane. Hitlerjevski Nemčija je poskrbela, da pokaže tujcem vseh narodov sveta Nemčijo v najlepši luči. Videli so red, železno disciplino, vzorno organizacijo, ovacije Hitlerju in vladi, prijaznost stražnikov in Berlinčanov. Ostale pa so jim skrite tovarne za orožje, kjer se dela noč in dan, niso videli prisilnih delavskih kompanij, ki se v dneh olimpijskih prireditev niso smele pokazati, zaprta in zastražena so jim ostala koncentracijska taborišča, letaki proti Judom so bili preplepljeni z reklamo za nemške izdelke, zaprta so bila okna zaporov, za katerimi živi na tisoče političnih jetnikov... Ko bodo pogasili olimpijski ogenj, bo narodni socializem zopet lahko pričel s svojo politiko presenečenj in dovršenih dejstev.

Vseindijski kongres se je vršil meseca maja v Luknovu. Že devetinštiridesetič so se zbrale vse indijske stranke, da se posvetujejo o boju Indijcev za svobodo. Ena tretjina kongresistov je izrekla proti vsakemu sodelovanju z Angleži. Predsednik kongresa je izjavil: „Rastoča želja vzhodnih narodov po samostojnosti se postavlja po robu imperializmu in fašizmu. Nacionalizem narodov, ki si želi samostojnost, je popolnoma različen od nacionalizma fašistov. Naš nacionalizem je zgodovinsko upravičena želja po samostojnosti in svobodi, nacionalizem fašistov pa je zadnje zatočišče reakcije“.

Urejata Pavel Kreutzer in dr. Joža Vilfan. — Za uredništvo odgovarja dr. Joža Vilfan. — Izdaja konzorcij „Slovenske zemlje“. Predstavnik Stane Vidmar. — Tisk J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija d. d. v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš.

Iz vodstva opozicije bivše SKS:

Bivša SKS in „Kmeti list“

I.

V zadnji številki „Slovenske zemlje“ smo objavili, da so se pristaši bivše SKS odločili, stoniti v odkrito borbo za načela stranke, kakor jih je zastopala do 6. januarja. Objavili smo tudi nazibe, ki so vodili člane te stranke k odločitvi. Poudarili smo razočaranje nad celo vrsto izdajstev, ki so jih voditelji stranke zagrešili nad njeno ideologijo, zlasti nad zahrbtnim nastopanjem proti bivši Hrvat. Seljački stranki na 6. januarju, ko so ti „voditelji“ s pravo pobesnelostjo skušali uničiti vsako sled za delom našega velikega učitelja Štefana Radića. Končno smo naglasili tudi to, da so še vedno v veljavi tiste obveznosti, ki so jih imeli člani bivše stranke nasproti Kmečko-demokratski koaliciji, radi česar smo vsi bivši člani SKS dolžni slediti navodilom sedanjega vodstva KDK.

Te ugotovitve in posledice, ki izhajajo iz njih, so samoumevno povzročile veliko razburjenje med gospodo okrog „Kmetkega lista“. Ivan Pucelj izdaja in podpira ta list, da bi nekako ohranil videz kmečkega voditelja. Ko je ta gospoda videla, da smo člani bivše SKS izpregledali in se zavedli svoje dolžnosti do strankinih načel, je še pred izidom naših pojasnil v „Slovenski zemlji“ napisala uvodnik „Kmetkega lista“ pod naslovom: „Lubadarji narodovega telesa“.

Glejte jih, kako so dopolnili naša izvajanja! Mi smo dejali, da so naši voditelji izdali nešteto krat, da so se na naš račun dokonali do

sijajnih političnih položajev, dočim smo mi po zaslugi njihovih izdajstev gospodarsko popolnoma izkrjaveli. „Kmeti list“ pa v omenjenem uvodniku z dne 12. 8. t. l. pravi dobesedno o takih političnih spekulacijah, kakor jih imenuje: To so krvosesi, ki jih dobro pozna vsa politična in kulturna zgodovina, pa tudi vsako veliko pokretaško gibanje. Skoraj bi dejali, da so politični spekulacije neizogibna senca na polju idealnega, poštenege in požrtvovalnega javnega dela. — Pripravljene so vedno izdati svoje nazore, ker jih pač nimajo. Ideje, načela in temeljni pojmi so jim samo zunanje napisne table, ki jih spreminjajo in izobešajo sproti po potrebi.

Glejte, tovariši, ali ni to najlepša dopolnitev vsega, kar smo napisali v „Slovenski zemlji“. Prečitajte naša izvajanja in težke, z zgodovinskimi dokazi podprte obdolžitve, pa boste mogli spoznati vso ironijo slučaja, ki je hotela, da smo mi objavili dejstva, ki se nanašajo na take ljudi, kakor so Janez Pucelj in njegovi gospodje opričniki, glasilo Pucelja Janeza pa je napisalo tem ugotovitvam primerno psovaje.

Seveda je „Kmeti list“ meril drugam. Pa se mu je zgodilo kakor tistemu neumnemu dečku, ki je kričal v gozd razne psovke, a so priletele nazaj na njegov naslov.

II.

„Kmeti list“ izhaja od l. 1919. dalje. Ustanovljen je bil od tistih idealnih kmetov, ki so ustanovili bivšo SKS. Največje število naročnikov je imel, dokler ni dobil na pisanje tega lista vpliva gospod Janez Pucelj. Ko pa je Janez Pu-

* Ker smo članek prejeli šele v torek, smo ga mogli objaviti samo na tem mestu. Op. ur.